

8. Евстигеева Л. От стандартной экономической теории к экономической синергетике / Л. Евстигеева, Р. Евстигнеев // Вопросы экономики. – 2001. – № 10. – с. 24–39.
9. Колесникова Л. Предпринимательство: от «максимализации прибили» к синергии социально-экономических систем / Л. Колесникова // Вопросы экономики. – 2001. – № 10. – с. 16–21.
10. Войтович М.С. Синергетика як фактор розвитку парадигми економічної теорії / М.С. Войтович // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2006. – № 1. – с. 30–35.

Надійшла 03.11.2010

УДК 378.147

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Н.О. МАРКОВА

Бердянський університет менеджменту і бізнесу

У цій статті розглянуто основні складові дистанційної освіти та узагальнені проблеми впровадження дистанційного навчання у ВНЗ. Проаналізовані можливості дистанційної освіти, підходи до втілення дистанційного навчання. Накреслені стратегічні напрямки для інтенсифікації впровадження дистанційного навчання у вищій освіті

У сучасному інформаційному суспільстві останнім часом активізуються процеси впровадження інформаційних технологій в освітню сферу. Змінюється парадигма освіти, де технологія і педагогіка розглядаються як одне ціле. Разом із фрагментарним та епізодичним використанням інформаційних технологій у навчанні велику популярність здобуває використання системи дистанційної освіти, яка базується на комплексі комп'ютерних та телекомунікаційних технологій. Дистанційне навчання, яке сприяє інтелектуальному та моральному розвитку особистості, формує критичне та творче мислення, вміння працювати з різними масивами інформації та приймати самостійні рішення.

За останні роки багато українських вищих навчальних закладів почали впроваджувати технології дистанційного навчання, використовувати віртуальні навчальні середовища (НТУУ «КПІ», НТУ «ХПІ» та ін.). Але дуже велика частка навчальних закладів України не знайома з технологіями дистанційного навчання, можливостями їх використання. Варто відмітити, що у технічних вузах процеси комп'ютеризації освіти протікають більш логічно та безболісно, ніж у вузах гуманітарного напрямку. Це пояснюється насамперед тим, що рівень гуманітарного мислення відрізняється від рівня інженерно-технічного та математичного мислення по ступеню адаптації до комп'ютерної техніки. Тому впровадження дистанційного навчання стикається з рядом проблем.

На думку В.М. Кухаренка, В.О. Кравця, Л.Л. Тавожнянського, для впровадження дистанційного навчання в Україні необхідно докласти великих зусиль та організувати роботу за такими взаємопов'язаними стратегічними напрямками [1]:

1. Розробка стратегії забезпечення якості дистанційного навчання.
2. Забезпечення доступності та гнучкості дистанційного навчання.

3. Організація співробітництва та наповнення інформаційного простору дистанційними курсами.
4. Створення віртуального університету України.

Нові інформаційні технології повинні працювати у нових організаційних структурах, де їхній потенціал буде використовуватися більш ефективно. Об'єднуючою структурою може бути відкритий віртуальний університет: розподілений у просторі відкритий університет, який реалізує дистанційне навчання, а у майбутньому має реалізувати віртуальну освіту.

На думку В.Андрущенка, В.Кременя та ін.[2], світовий процес переходу до постіндустріального, інформаційного суспільства, а також економічні, політичні і соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність реформування системи освіти. Зміна в економіці, науці та суспільстві, розвиток сучасних інноваційно-комунікаційних технологій сприяють зміні в системі освіти. Однією з відповідей на вимоги суспільства щодо змін в освітньому просторі стало виникнення дистанційного навчання (ДН). Під технологіями ДН вчені розуміють сукупність методів, форм і засобів самостійного навчання і контрольованого засвоєння знань тих, хто навчається.

Автор праці [3] розглядає дистанційну освіту як цілеспрямований, інтерактивний, асинхронний процес взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання між собою і з засобами навчання. Основою освітнього процесу ДН є інтенсивна самостійна робота студента, який може навчатися у зручному для себе місці за індивідуальним розкладом, маючи комплект спеціальних засобів навчання і можливість контакту з тьютором за допомогою телефону, електронної і звичайної пошти.

Автор праці [4] вважає, що дистанційна освіта (ДО) – це метод здійснення навчально-виховного процесу в умовах, коли викладачі і студенти віддалені один від одного або не можуть перебувати в одному й тому ж місці. Така освіта полягає у пересиланні на великі відстані навчальної інформації з використанням, окрім традиційних, усіх сучасних засобів трансляції голосу, відеоінформації, цифрових даних і друкованих навчально-методичних матеріалів.

Постановка завдання

Мета статті – дослідити і узагальнити проблеми впровадження дистанційних технологій в освітній процес.

Результати та їх обговорення

Метою дистанційного навчання є формування такої самостійної і творчої особистості, яка була б здатна і спрямувала б себе на розвиток впродовж всього життя. Це форма освіти, яка повинна сприяти гнучкому пристосуванню людини за допомогою інформації до умов життя. Дистанційне навчання забезпечує певні свободи у процесі сформування людини і створення нею свого інформаційного простору: це свободи часу і місця навчання. Воно повинно бути діяльним, творчим процесом, направленим на сформування самодостатньої особистості.

Інформаційно-комунікаційні технології роблять можливим безпосередній контакт викладача зі студентами в реальному часі за допомогою аудіо - чи відео-конференції незалежно від відстані між ними. Найбільш досконалим варіантом дистанційного навчання став Інтернет як приклад вільного доступу до навчальної інформації в довільний час і в довільному місці. Цифровий прорив Інтернету сприяв поширенню фундаментальних ідей на всі сфери людського життя і, перш за все, на освіту.

Отже, ми маємо справу з новим типом освіти, де провідну роль відіграє Інтернет, використання якого з іншими навчальними засобами може зробити дистанційну освіту синхронічною і наблизити її до традиційного класичного типу навчання завдяки таким дидактичним можливостям:

- взаємодія викладача і студентів в реальному часі;
- індивідуальна і групова праця у реальному часі;
- подання матеріалу через виклад різного типу, а також через живу дискусію чи традиційну лекцію;
- ведення дискусій і консультацій у різних формах;
- безпосереднє надання студентам додаткових чи новітніх навчальних матеріалів;
- безпосередній моніторинг стану навчання студентів і оперативність допомоги при необхідності.

У якісному навчальному дистанційному процесі викладач, інформація і співпраця з студентом тісно пов'язані між собою.

Синхронне навчання через Інтернет має вигляд віртуальних конференцій, а тому потребує новітніх якісних ліній зв'язку. Незважаючи на високу вартість, воно має позитивні риси – посилення мотивації до навчання, нові контакти, цінування часу, посилення зв'язків і співпраці між окремими студентами, викладачами і студентами тощо.

Асинхронне навчання також має певні позитивні риси: гнучкість у виборі навчального часу, можливість обрати зручний час для отримання інформації та її подальшого вивчення і використання; достатній час на роздуми (у синхронному варіанті його не завжди вистачає); навчання з будь-якого місця у будь-який зручний момент; невелика вартість і можливість використання більш дешевої – доступної апаратури [5].

Завдяки використанню глобальної мережі Інтернет, технологій «Microsoft», «Netscape» студенти одержують доступ до різноманітних світових інформаційних банків, мають змогу співпрацювати над міжнародними проектами, брати участь у міжнародних телеконференціях, іншими словами – інтегруватися в світову мережу знань. Таким чином, дистанційне навчання на базі комп'ютерних телекомунікацій розширює межі такої інтеграції. Людина в будь-якому віці отримує можливість дистанційно навчатися, здобувати нову професію, підвищувати свій фах, розширювати свій світогляд практично в будь-якому науковому та навчальному центрі світу.

Таким чином, ДО у вимірах часу і простору може мати безліч моделей, серед яких протилежними варіантами можна вважати «віртуальний клас», який у перспективі все менше відрізнятиметься від звичайного класу, і «відкрите навчання», що означає повну свободу студента у виборі місця і часу звернення до навчальної інформації або до викладача-тьютора.

Практика використання цифрових інформаційних засобів у дистанційній освіті довела, що в окремих випадках вона стає навіть ефективнішою за класичну освіту.

Виявилося, що кінцевий успіх такої освіти залежить від наступних факторів, таких як: зусилля і мотивація студента; обраний ним напрям навчання; очікуваний ним кінцевий вигравш і зиски; технічна та інші види допомоги з боку викладачів; допомога з боку організаторів і адміністраторів дистанційної форми навчання.

Згідно з думкою вчених [6], існує три можливі підходи до втілення відкритого дистанційного навчання.

Перший підхід (WWW – реалізація) пов'язаний з використанням сучасних Web-технологій, коли навчальні матеріали презентуються у мультимедіа. Наголос робиться на забезпеченні інтерактивності при навчанні, тобто на забезпеченні спілкування студента з викладачем та з іншими студентами. При цьому підтримується режим «on-line» безпосереднього доступу студента до навчального матеріалу, спілкування з викладачем, контроль і опанування ним цього матеріалу через автоматизований запитувач за допомогою таких навчальних середовищ, як Lotus Learning Spice та Web CT.

Другий підхід (E-mail – реалізація) пов'язаний з використанням найпростішого комп'ютерного зв'язку у вигляді обміну текстами у формі електронних листів.

Третій підхід (комбінований) пов'язаний з тим, що навчальний матеріал, з частковим використанням гіпертексту і зображення, передається слухачам, як і в другому підході, через електронну пошту, без прив'язки до конкретного програмного забезпечення. Наголос, як і в першому підході, робиться на зручності спілкування студента з викладачем та іншими студентами в режимі «on-line» через Web-сервер і для відповідей на запитання та проміжних звітів, і для установчих бесід перед курсом чи кожною лекцією.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології забезпечують реалізацію таких можливостей:

- терміновий вибір будь-якої лекції чи інформації;
- багатовіконну мультимедіа (презентацію лекції чи інформації, коли в одному із вікон демонструється відео, яке пояснює твердження, наведене в іншому вікні);
- вибір лекцій на одну тему, запропонованої кількома зарубіжними університетами;
- індивідуалізацію навчальної програми студента через вибір окремих «модулів» навчальних курсів і часового графіку їх вивчення;
- використання віртуальних лабораторій для проведення лабораторних занять, курсового та дипломного проектування.

Технології дистанційної освіти досить привабливі, особливо для людей з обмеженими фізичними можливостями та для тих, хто бажає заощадити час та витрати на навчання.

Висновки

Дистанційне навчання – це окрема форма навчання, що забезпечується комплексом технологій. Головними складовими, що визначають ДН і відрізняють його від інших форм навчання, є незалежність суб'єктів і об'єктів навчання від відстані, часу і конкретної освітньої установи, збалансоване використання традиційних і інформаційно-комунікаційних технологій. Можна стверджувати, що ДН є сучасною формою освіти, яке відповідає вимогам суспільства. Щоб ця система посіла гідне місце в системі освіти України, потрібно створити глобальну комп'ютерну мережу освіти і науки, оскільки комп'ютер містить навчальний матеріал, є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, і комунікативним центром, що робить його одним із учасників реалізації програми неперервної освіти. Таким чином, стратегічний напрям розвитку освітніх систем у сучасному суспільстві очевидний – це інтелектуальний і моральний розвиток людини на основі її різноманітної і цілеспрямованої діяльності у різних сферах знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Проблеми дистанційної освіти в Україні: зб. матеріалів конференції «ІНТЕРНЕТ-ОСВІТА-НАУКА-2002» / Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, В.О. КРАВЕЦЬ, В.М. КУХАРЕНКО. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2002. – с. 1. – с.99–103.
2. Науково-освітній потенціал нації: Погляд у XXI століття / В.М.Литвин (кер.), В.П.Андрущенко, С. Довгий, В. Зайчук, В. Кремень. – К.: Навчальна книга, 2003. – 640 с.
3. Степашко В. Організаційний і психолого-педагогічний аспекти дистанційної освіти/ В. Степашко// Internet-технологія як чинник підвищення кваліфікації . –2000.–Т.4. – №1-2.– с.141–146.
4. Козлакова Г.О. Інформаційне програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід: [монографія]/ Г.О. Козлакова. – К.: Просвіта, 2002. – 231 с.
5. Соболева Н. Інтернет-технології для дистанційного образования/ Н. Соболева, П. Жданович // Мир Интернет. – 1998. – №7-8. – с. 32–35.
6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: [учеб. пос. для студ. пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров]/ [Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Ю. Петров]; под. ред. Е.С. Полат – М.: Academia, 2001. – 271с.

Надійшла 03.11.2010

УДК 338.27

МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ У МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Т.О. СУМКІНА

Бердянський університет менеджменту і бізнесу

У статті розглянуто методи прогнозування та стратегічного планування маркетингової діяльності підприємств. Проаналізовано метод, заснований на застосуванні апарата теорії нечітких множин, що дозволяє моделювати причинно-наслідкові зв'язки між прогнозом і параметрами стану ринку в термінах природної мови

У сучасних умовах у процесі розробки прогнозів важливого значення набуває подальший розвиток і вдосконалення методології прогнозування. Методологічні питання прогнозування соціально-економічного розвитку підприємств ще далекі від оптимального вирішення. Складнощі полягають в тому, що розвиток не може бути зведений до кількісного збільшення показників, а обов'язково передбачає структурні зміни. Розвиток включає появу нових елементів, а глибока структурна перебудова обов'язково характеризується тим, що такі елементи, які до деякого часу не мали важливого значення, виходять на ключові позиції і істотно впливають на процеси соціально-економічного розвитку підприємств.

Якщо є достовірна інформація про діяльність народного господарства країни та її ланок в минулому, то для отримання потрібних прогнозів можна застосувати математичні методи. Традиційні методи прогнозу мають об'єктивні недоліки, що перешкоджають їх ефективному використанню в